

Секция:
Муса Жәлил
эзләреннән
Тема: Мәңге үлмәс,
Муса Жәлил

Башкарды: Хадиуллина Эльмира
Эдуардовна
МБОУ Зирекле урта мәктәбе

Мәңге үлмәс, Муса Жәлил.

1906-1944

Максат: Шагыйрьнең тормыш юлы һәм ижаты белән бәйлә музейлар эшчәнлеген өйрәнү, экспонатлар тарихы, экскурсион маршрутлар, яңа музей экспозицияләре проектлары тәкъдим итү һ.б.
Авторның әсәрләренә карата ярату хисе уяту.

Муса Мостафа улы Жәлилов

1906 елның 15 февралендә хәзерге

Оренбург өлкәсе Шарлык районы

Мостафа авылында дөнья

кече

яшытә

була.

Кү

нәрсәне

бел

Оста

итег

уйный

га өйрәнә, рәсем

Яшь Муса әнисе һәм сөңлесе Хәдичә белән.

1926 ел

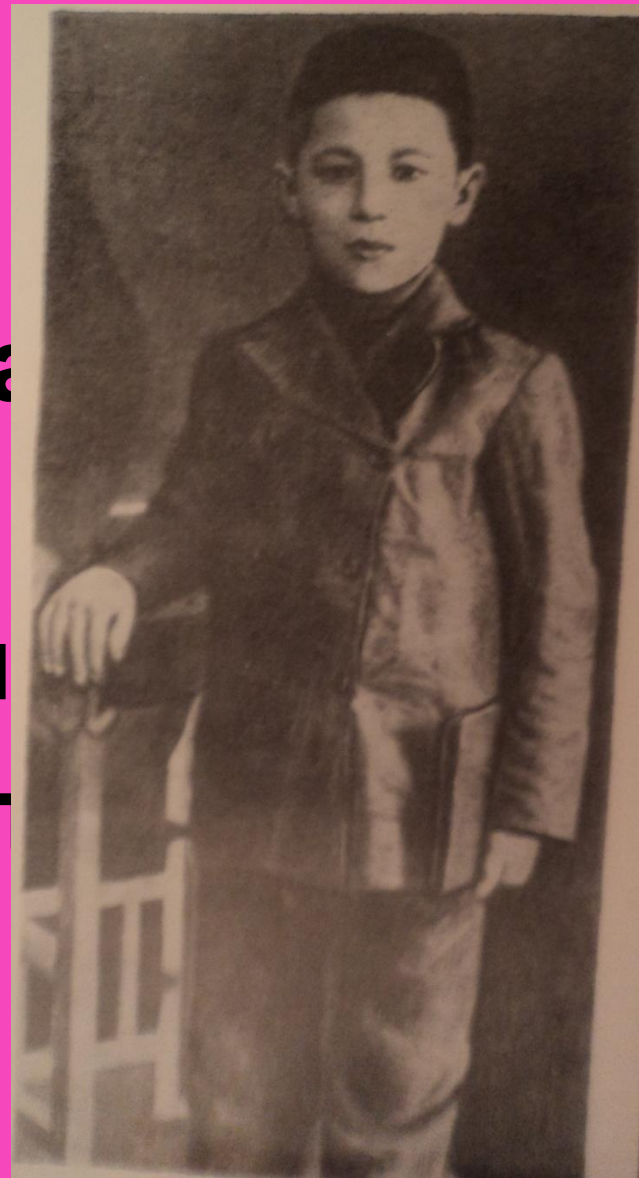
Мусаның туган авылы...

Я. Залилов (Джалиль) Муса Мустафович, родился в 1906 г. в селе Мустафино, бывшей Оренбургской губернии, Исаево-Дедовского уезда, Шарлыкской волости, в семье крестьянина-середняка...

Уку еллары:

**Муса алты яшеннән
авыл мәктәбенә укырга
керә. Гаилә шәһәргә
күчә, ул укуын «Хөсәен
мәдрәсәсендә дәвам ит**

Казанда яшәгән вакыты:

1922 елның көзендә М. Жәлил Казанга килә.

1923 - 25 елларда Төрле башлыктагы ишләрне башлап

*Рабфакта төрлө алдынгы яшьләр,
язучылар арасында эшли.*

*Газета-журналларда аның бер-бер артлы
шигырьләре, мәкалэләре басыла*

1925 елда «Барабыз» исемле беренче шигырьләр китабы

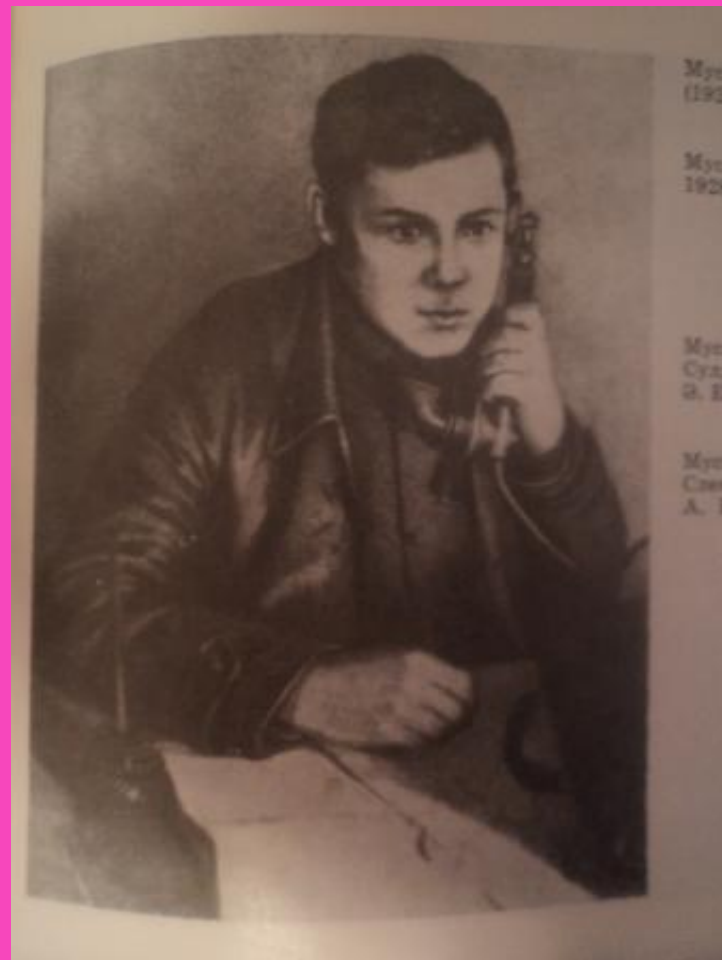
Я күрә.

- «Инде мин дә комсомолда үсеп менә шагыйрь булдым»

Яшь шагыйрь эшлэгән газета - журналлар

Шагыйрьнең Оренбургтагы эшчәнлегә:

- Казанда Педагогика институты Рабфагын тәмамлый, Оренбургка эшкә кайта.
- “Комсомол эше мине чыныктырды, тәрбияләде...” 1926 ел.

Мәскәүдә уку еллары: (1927-1929)

Муса укыган Мәскәү
дәүләт университеты.

1929 елда ул
Коммунистлар
партиясенә кабул
ителде.

Мәскәүдәге “Октябрь баласы” журналы редакторы булып эшлэгән еллары...

Мусаның Мәскәү
шәһәрәндәге
музей -
квартирасы

Мәскәү саклый
Муса эзләрен...
Ул яшәгән йорт.

Муса Жәлилнең ижәт дуслары, хезмәттәшләре.

- 1939 нчы елда Жәлилне Татарстан Язучылар берлегенә җитәкче итеп куялар.
- Муса – шагыйрь, хәбәрче, журналист булып эшли.

1935-1938 елларда Татар опера студиясен оештыручы

Муса опера театрының әдәби бүлеге житәкчесе була. Театр бүген дә аның исемен йөртә. Ул халкыбызның яраткан урыны.

Муса Җәлил-татар опера һәм балет сәнгатенә нигез салучы...

Ижатында драматик поэма жанры «Алтынчәч», «Илдар», «Хат ташучы» исемле опера либреттолары языла. Ул сәләтле композитор, җырчы, буючеләрне туплый.

Муса Жәлил исемендәге опера һәм балет театры залы

Жәлилнең гаиләсендә бәхетле көннәр...

Муса хатыны Әминә белән
белән

Муса кызы Чулпан

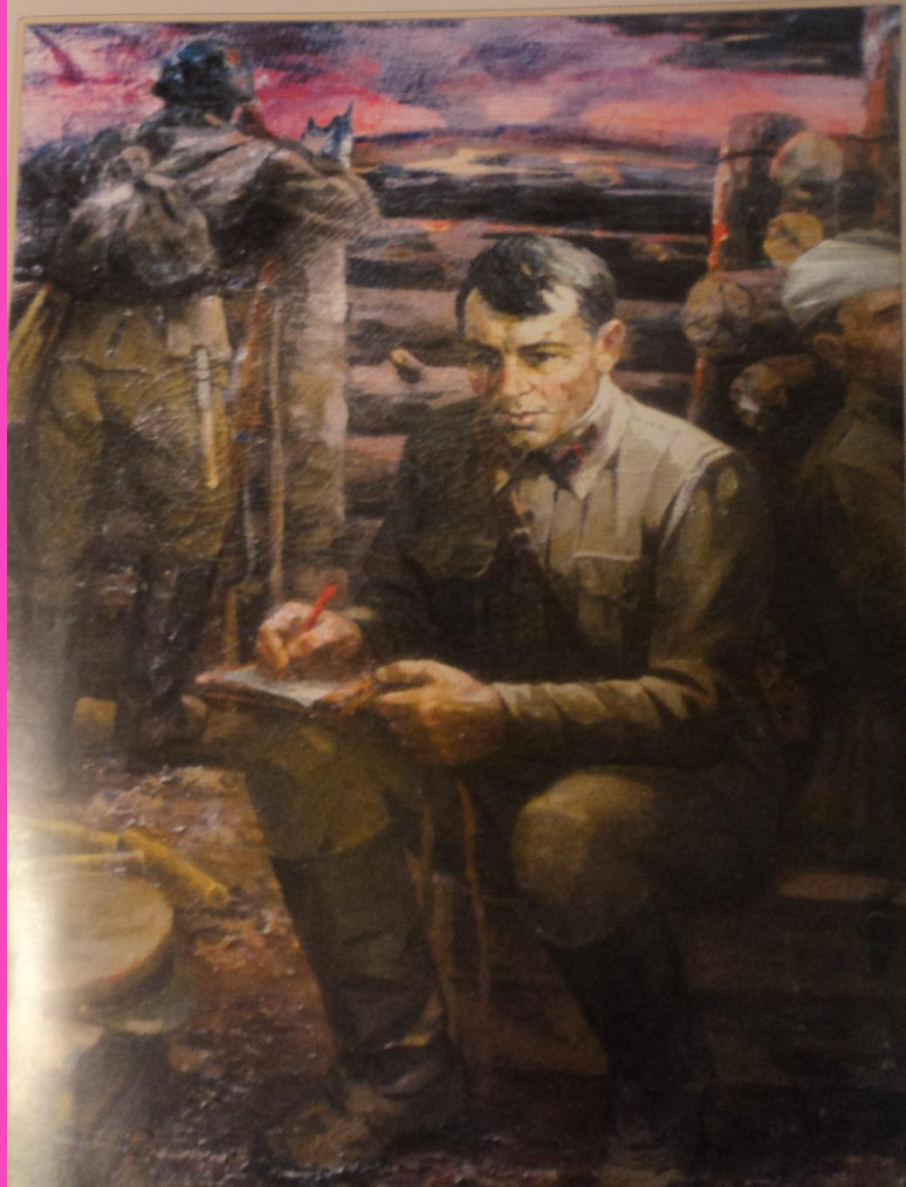
**Бөөк Ватан
сугышы
еллары
лирикасы...**

Муса фронтта

Бөөк Ватан сугышы
башлану белән,
Муса Жәлил
фронтка китә .

«Отвага» газетасында
хәрби корреспондент
була.

Муса – политрук, солдат.

Муса өлкән политрук дәрәжәсендә Волхов фронтына жиберелә. Муса Жәлил фронтның алгы сызыгында еш була.

1942 нче елның июлендә ул хезмәт иткән 2нче Удар Армия немец гаскәрләре чолганышында кала.

Волховта үлем белән көрәшү...

- 1942 нче елның жәендә Волхов фронтында шагыйрь сугышкан Икенче удар армия чолганышта кала.
- “Нишлим, сугыш дустым-пистолетым Соңгы сүздән кинәт баш тартты. Богау салды дошман кулларыма Һәм хурлыклы юлдан атлатты” (М. Жәлил)

**“Мин тез чүкмәм , катыйль,
синең алда,**

**Кол итсәң дә,
тоткын итсәң дә,
Кирәк икән -
үләм аягүрә,
балта белән
башны киссәң дә.**

- 1942 елның азагында аны
Польшадан Демблин лагерына
китерәләр.

Муса Жәлил – батыр көрәшче.

- *М. Жәлил “Идел-татар” легионы оештыра. Ул бу легионда “Подпольщик” дуслары белән бергә фашистларга каршы көрәшә.*

Шагыйрь һәм аның 11 иптәше төрмәгә ташлана. Аны фашистлар жәзалыйлар. Әмма Моабит төрмәсененң “таш капчыгы” нда М.Жәлил шигырьләр язуын дәвам итә.

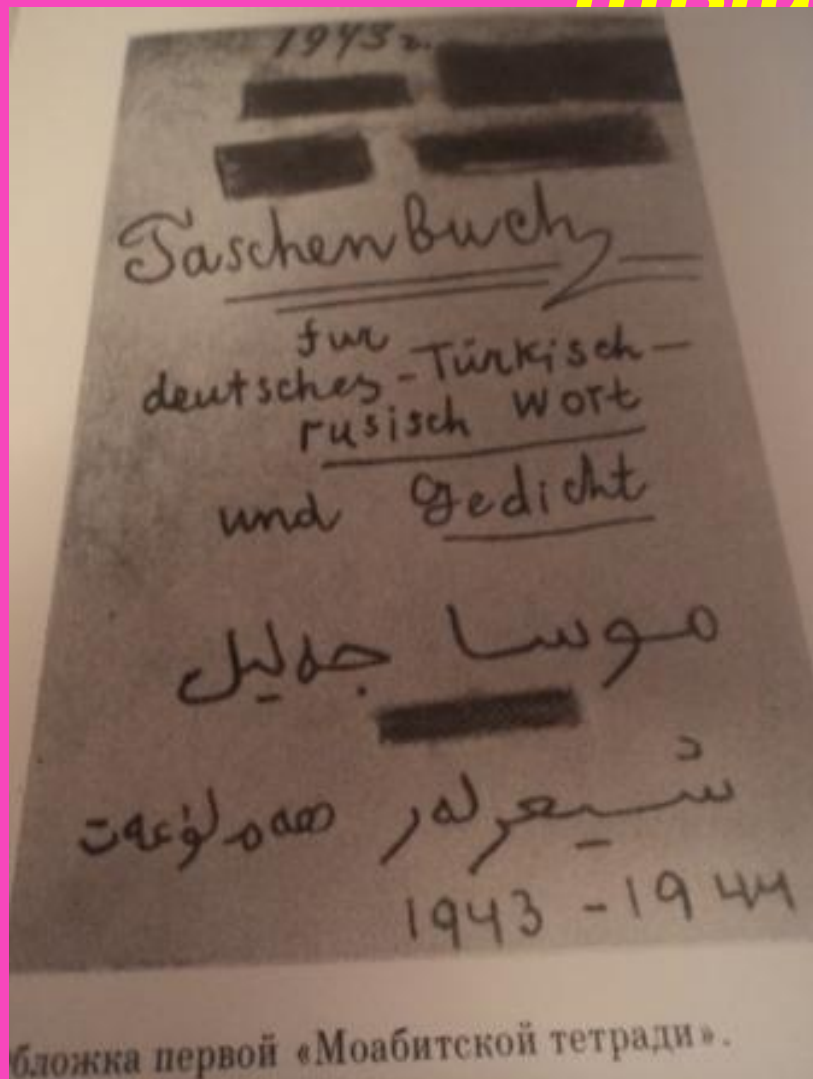
*Муса Лертерштрассе
төрмәсендә “Таш капчык”та
утыра (1943-1944)*

Беренче “Моабит дәфтәре”

нең

тышлыгы.

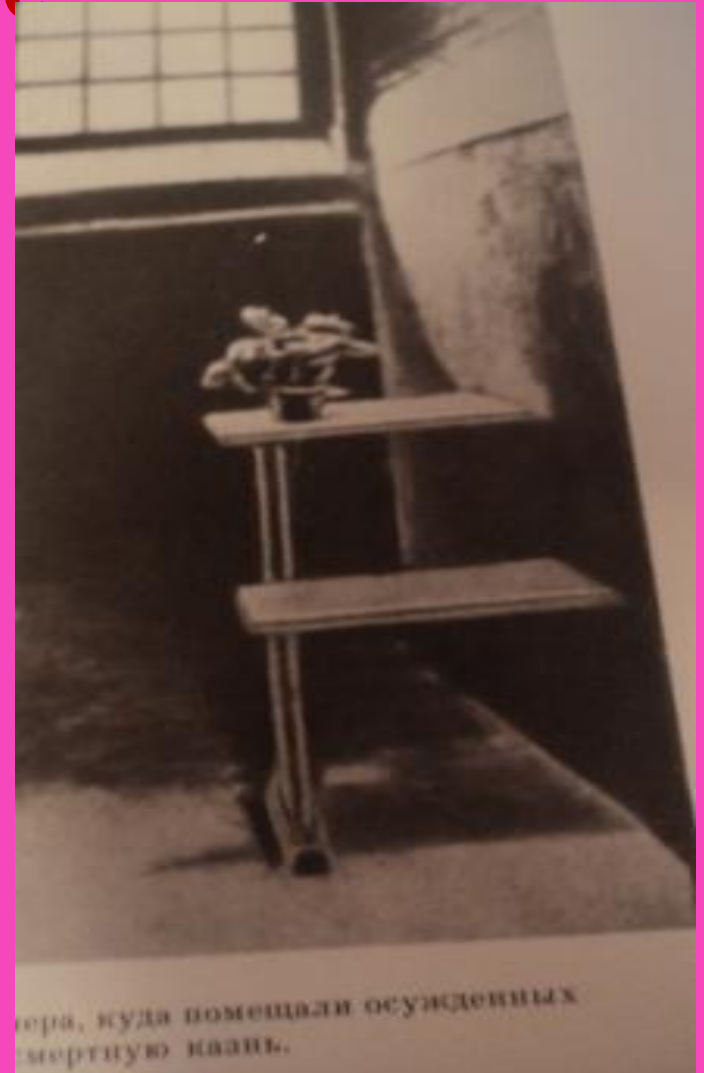
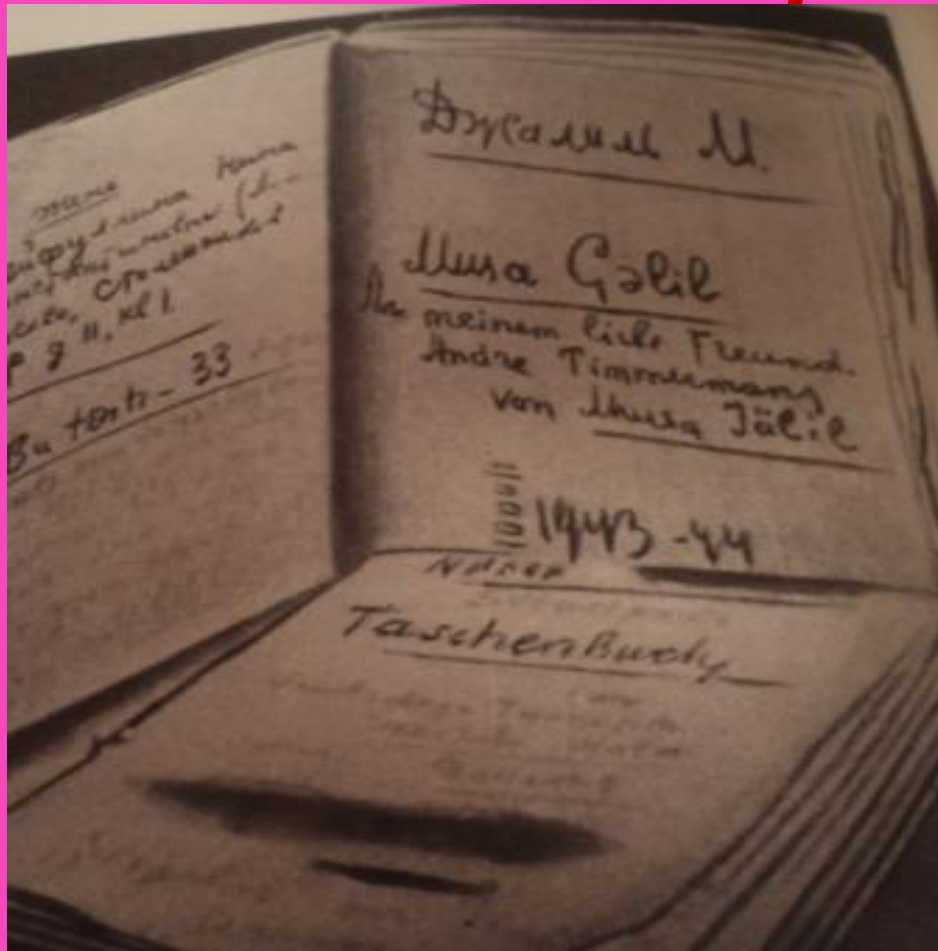
Чали чага үзен соңгы чиктә,
Бөркет ярдан түбән ташлана.
Миң соң бөркет түгел идеммени,
Баш ияргә шуңан башкага!
Ышан, илем, шундый бөркет идем,
Миң дә соңгы минут килгәндә,
Эзер идем, мәгърур канат жәеп
Ташланьрга ярдан түбәнгә.

Муса Жәлил

Скорпион себя убивает жалом.
Орел разбивается о скалу.
Разве орлом я не был, чтоб
Умереть, как подобает орлу?
Поверь мне, Родина, был орлом я,—
Горела во мне орлиная страсть!
Уж я и крылья сложил, готовый
Камнем в бездну смерти упасть.

Муса Джалиль

Андре Тиммерманс саклап калган икенче “Моабит дәфтәре”

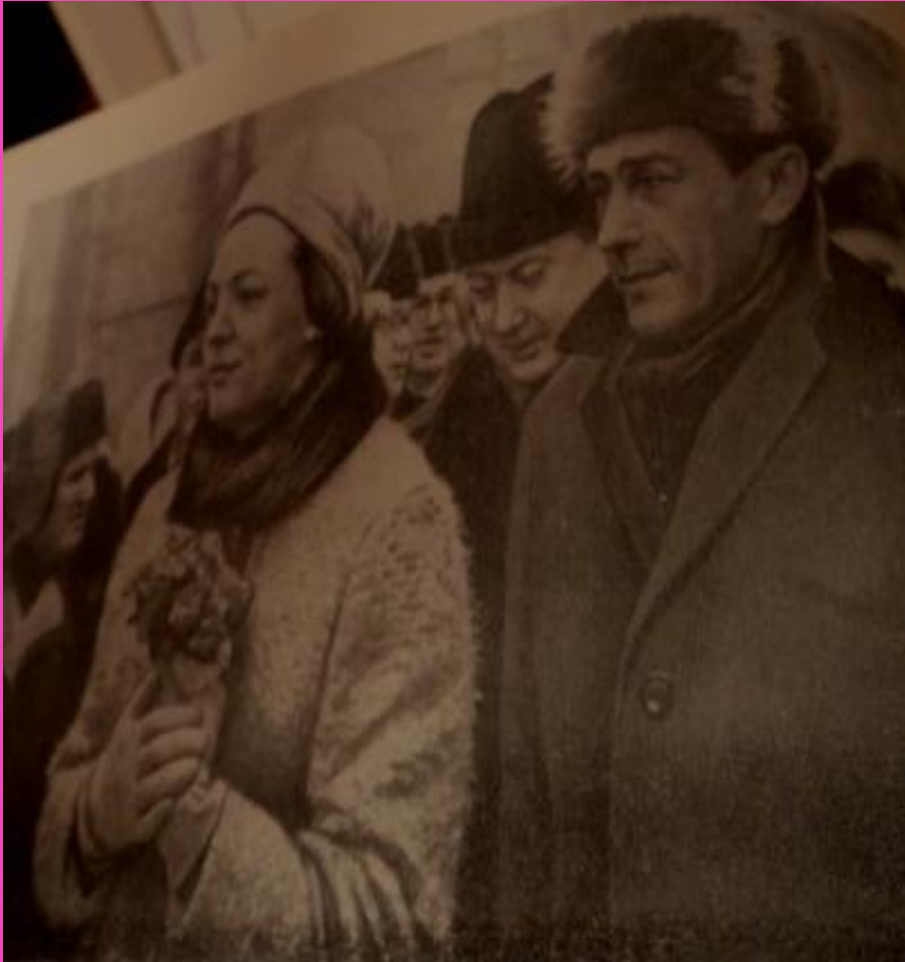
Жыырларым.

Жырлап үттем данлы көрәш кырын,
Жырлап килдем тормыш языма.
Соңгы жырым палач балтасына
Башны тоткан килеш языла.

Пел я, весеннюю свежесть почуя,
Пел я, вступая за родину в бой.
Вот и последнюю песню пишу я,
Видя топор палача над собой.

Муса Джалиль

Жәлилнең камерадагы дусты

Икенче “Моабит дэфтәре”н 1947 нче елда белгияле **Андре Тимерманс** совет илчелеге аша Мәскәүгә жиберә. 1953 нче елда Муса Жәлил шигырьләре дөнья күрә.

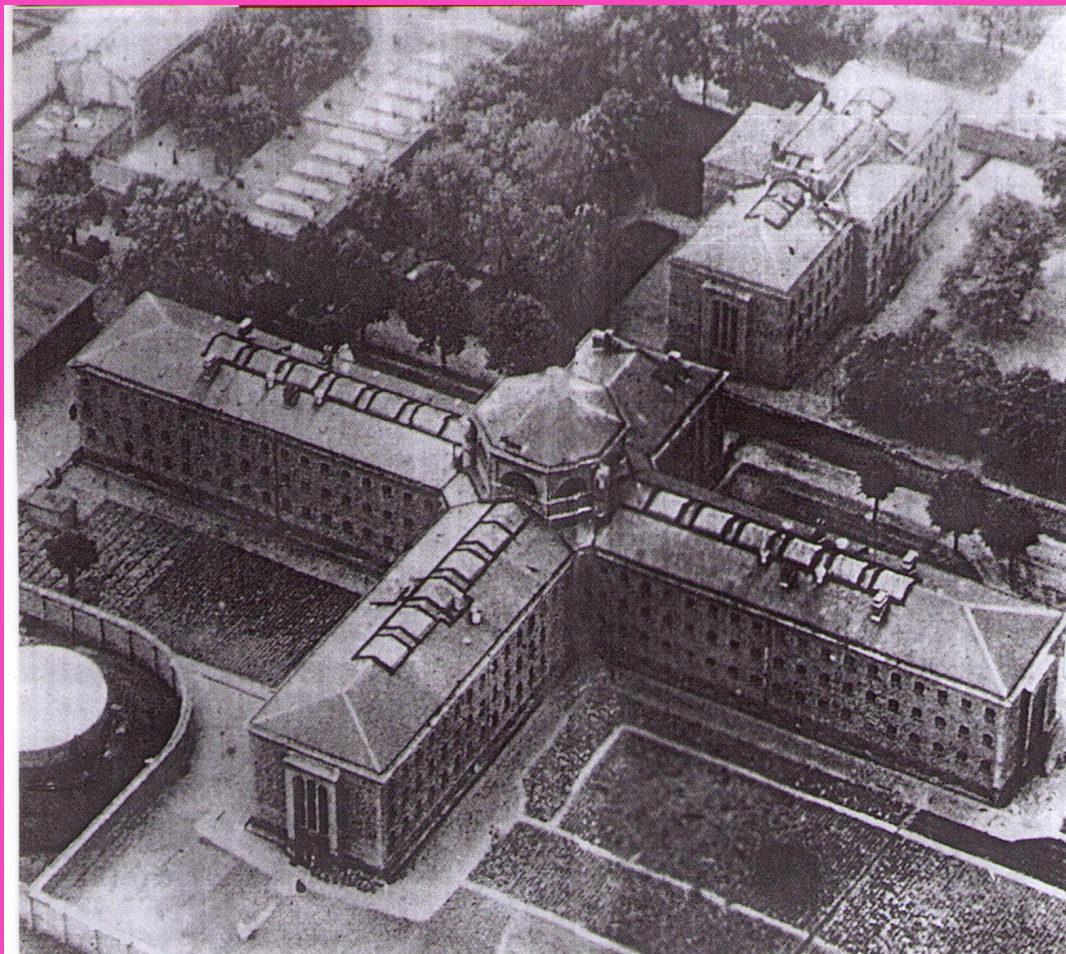
Мусаның якын

көрәштәшләре – жәлилчеләр

1944 елның 25 августында Берлиндагы Плетцензее төр-
мәсендә фашистлар гильотинада жәзалап үтерделәр:

Гайнан Кормаш	12 сәг. 06 минутта
Фоат Сәйфелмөлеков	12 сәг. 09 минутта
Абдулла Алиш	12 сәг. 12 минутта
Фоат Булатов	12 сәг. 15 минутта
Муса Жәлил	12 сәг. 18 минутта
Гариф Шабаев	12 сәг. 21 минутта
Әхмәт Сямай	12 сәг. 24 минутта
Абдулла Баттал	12 сәг. 27 минутта
Зиннәт Хәсәнов (Хөснуллин)	12 сәг. 30 минутта
Әхәт Атнашев	12 сәг. 33 минутта
Галләнур Бохараев (Сәлим Бохаров)	12 сәг. 36 минутта

1944 елның 25 августында Плетцензее төрмәсендә Муса Җәлилов һәм аның көрәштәшләре җәзалап үтерелә

**Бар жырымны илгә
багышладым, Гомеремне дә
бирәм халкыма**

Это мой идеал, это высшая цель –
Быть с народом, вести его светлой тропой.

МУСА ДЖАЛИЛЬ